

HEMBYGGEN

organ för
Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur



Red. och ansv. utgivare
Granhammar, Ernst
Red.-adr. Stockholm 50

Redaktionskommitté
Belfrage, R., Börssdir.
E:son Rudstog, E. Arlit.
Danielsson Dan, m. fl.

Årg. 3

Nr 2

1923

V Ä R M L A N D S G E O L O G I

FÖR HEMBYGDEN AV C. M-n

Ack Värmeland, du sköna, du härliga land . . .

Kvartärtidens bildningar: moränen eller krossstensgruset och ishavsleran äro de faktorer, som skapat det landskap, varom ovanstående, den första raden i den vackra sången om Värmland täljer.

Krossstensgruset, bestående av en oregelbunden blandning av block, stenar, grus och sand, sammanbundet av ett fint bergartsstoff, är jordmånen för Värmlands vidsträckta skogsmarker. Detta ligger i allmänhet över den marina gränsen. Kommer man nedom denna vidtager ishavsleran, som intager hela slättlandet norr om Väneren och vidare utbreder sig i alla huvuddal- lar. Ishavsleran är en avsättning av det fina slam, som av glacierälvarne under och på inlandsisen nedfördes till ishavet, vilket sträckte sig över hela mellersta Sveriges slättlandskap, bildande en öppen förbindelse mellan Östersjön och Kattegat. Denna ishavslera, på många ställen sandblandad eller mellanlagrad av sand, är upphovet till landskapets bördiga åkrar och ängar. Här och där uti slättlandet, särskilt i dalgångarne och älvarne, uppsticka spridda grus- och sandavlagringar, rester efter rullstensåsar, vanligen skogbevuxna, givande landskapsreliefen det idylliska utseende, man så ofta finner uti Värmland. Direkt under dessa kvartära bildningar kommer man på urbergets slipade bergarter, ett språng över alla mellanliggande formationer, vilka alla äro bortopade, förorsakat av denudation, eller landets avjämning genom vittering, rinnande vatten, glacierisen m. m. och erosion, eller rinnande vattens och isens verksamhet att utgräva dalar.

Urberget omfattar tre olika områden av landskapet: Västra Värmlands gneisområde, begränsat i öster av Frykensjöarne, bestående av grå och röda gneiser med underordnade granuliter, glimmerskiffrar, granit och diorit. Mellersta Värmlands järngneisområde, begränsat av Frykensjöarne i väster och i öster av Klarälven och en linje från Rådasjön ned mot Kristinehamn.

Övriga delen av Värmland åt öster innefattar granitområdet. Inom detta område uppträder också granuliterna, inklämda och sönderstyckade av graniten, men i så måtto den viktigaste bergarten, emedan till dessa äro bundna järnmalmerna, vilka gjort Värmland till en del av det gamla "Järnbäraland".

Bergsbruket har sedan urminnes tider varit känt i Värmland, och de förnämsta järngruvorna här äro Nordmarken, Persberg, Tabergs och Långbans gruvfält. Av dessa är Nordmarkens gruvfält det äldsta, Persberg det viktigaste i tekniskt och geologiskt hänseende och på de sista årtiondena Långban kanhända det mest kända, genom den otaliga mängd nya mineral, som där blivit funna och fortfarande upptäckas. Av andra mera kända gruvfält kan även omnämnas Pajsberg, Harstigen och Jakobsberg, som rika mineralfyndorter dessutom Finnsbytte och Ågegruvorna m. fl. Av andra malmfyndigheter finnas koppar-, bly- och silvergruvor, vilka dock varit av mera underordnad betydelse; gamla silvergruvor, för länge sedan nedlagda, äro Lahälls-, Borns- och Hornkullens silvergruvor. Alla dessa malmfyndigheter ligga som sagt inom östra delen av Värmland. "Inga malmer ligga väster om Klaran" är ett gammalt uttryck. Dock finnes även inom denna del av Värmland en del mindre fyndigheter, av vilka de intressantaste äro de inom Värmskog belägna silver-, bly-, zink- och kopparförande kvartsgångarne.

Kalksten finnes tillräckligt av, både för järnhanteringen och jordbruket, även något täljsten; däremot saknar Värmland kvarts- och fältspatsbrott.

Några, kanhända mindre kända egendomligheter i landskapets topografi, torde väl vara skäl att omnämna. Sälunda är det väl mindre känt att Norges förnämsta flod Glommen i forna tider gått genom Värmland, den bildar vid Kongsvinger i Norge en skarp krök åt väster; här finns en mindre vall, som skiljer Aklangsvand från Glommen, detta vattens avflöde går till Glafs-

fjorden och vidare ut i Vänern. Vid högt vattenstånd rinner en del av Glommens vatten till Aklangsvand. Glommens tidigare lopp har därför gått över Värmland till Vänern. Värmlands största flod Klarälven går efter sitt inflöde i Värmland genom en rak dalgång i syd-sydöstlig riktning ända till Edebäck, där den gör en skarp krök åt väster genom Munkforsdalen, men den ursprungliga dalgången går genom Rådasjön, Lidsjön, Grässjön m. fl. smala dalsjöar i riktning mot Kristinehamn. Denna dalgång torde hava varit Klarälvens ursprungliga väg.

En annan egendomlighet hos Klarälven är dess övre lopp, utmärkt av talrika och regelbundna älvkrökar (meandrar, serpentiner), börjande i Dalby socken och fortsättande till Edebäck.



Motiv från Klarälven.

Hela denna sträcka flyter älven på en fullständigt jämn bädd av sina egna sandavlagringar, görande under loppet 41 älvkrökar på 78 kilometer.

Ett annat dalföre, markerat genom en rad små sjöar, numera ganska bortglömt, men innan järnvägarnes tid av stor betydelse som transport-

väg, är det som givit upphov till Bjurbäcks kanal. Ehuru det ligger utom ramen för den geologiska beskrivningen, kan jag dock från turist-synpunkt ej undgå att yttra mig något litet om denna kanal.

Hytterna, där malmen förädlades, lågo mestadels vid sjöar i närheten och söder om de stora gruvfälten. Vintertiden var det lätt att över de frusna sjöarna och myrarna från skogen föra träkolen till hytterna, men för det tunga tackjärnet måste sjöarna sommartiden anlitas för att komma söder ut till bruken i närheten av Vänern. Detta gav upphov till Bjurbäcks kanal. I forna tider gingo här tungt lastade pråmar, oftast stakade utefter sjöarna ända ned till Bofors. Nu för tiden startar turisten i en motorbåt eller kanot från den gamla idylliska bergslagsstaden Filipstad söderut på sjön Daglösen, passerar vid dess södra del under järnvägsbron och strax efter vid dess ände in i en liten smal utgrävd kanal till den första slussen, därefter sänker han sig långsamt ned genom sluss efter sluss till sjöarna Aspen, Stora Lungen, Öjevettern, Bergsjön, Matlängen, Ullvettern, Frövettern och Alkvettern samt genom dessa sjöars utlopp Finsälven, genom slussen vid Knappfors kanaliserad, till Bofors, en sträcka i allt sextio kilometer. Längs denna kedja av sjöar lågo hyttorna, och i de ännu kvarvarande gamla bergsmansgårdarna kan man få se rester av forna tiders näringsliv, och om man har tur få höra sägner och historier av någon gammal hyttkarl eller gruvkarl, hur den eller den gruvan upptäcktes, att trollen knackade i berget eller jätten i vredesmod slet upp berget och därvid blottade dess rika innandömen. Denna turistled bör ej glömmas av den, som vill se en fager vy av Värmland. — —

Du krona bland Svea rikets länder . . .

På grund av det knappa utrymmet, vilket jag på redaktörens strängaste befallning ej fick överskrida, har jag endast i stora drag kunnat teckna konturerna av Värmlands geologi.

GERNANDTS BOKTRYCKERI

ERNST H. GERNANDT

Mästersamuelsgatan 43, Stockholm. Telefoner: 179 19. Norr 112 04

Specialitet: *Illustrerade Kataloger • Bokverk • Tidningar • Föreningstryck*



R A N S Ä T E R S K Y R K A

Som slut på Värmlandsnumren för denna gång, måste vi taga med den vackra bilden av Ransäters kyrka, som blivit oss alla så välbekant, bl. a. genom Dalgrens visa:

:::Å jänta å ja:::

allt i Ransäters körka, å ja.

Där bliga ho på mej så himmelens blått,

å yja di sköt då blixtrande brått,

så allri ha mitt hjarte tocke salve fått.

Ja mesta kav mi hele störka.

:::Å jänta å ja:::

allt i Ransäters körka, å ja.

Där stega vi nu ve altaret just,

å låvade tro i nö å i lust,

å att till den allra sistaste pust,

så trogen varandra dörka.

En varm vädjan ställa vi till alla, att ära och vörda våra gamla tempel. Hur har icke våra kyrkor försummats under den senaste tiden och dock är det kyrkan, som från första stund har spridit lärdom och kultur omkring sig. Till kyrkan ha våra förfäder dragit då olyckor och ofred härjat, här ha de sökt skydd och här ha de gömt sina dyrbarheter, då plundrande och rövande fiendeskaror dragit genom bygderna. Här ha de stämt möte till tings och här ha traktens män samlats i skaror vid uppbåd till försvar för hem och hembygd. Här ha vi sökt tröst vid själsliga olyckor och lidanden och hit ha vi burit våra kära som kämpat ut. Här ha vi i blommande vårdagar "läst på gången" och här har mången mö och yngling mötts för första gången, och som gamla makar, vid graven skilts för

sista gången i livet. Här ha vi i julmorgonens ottepsalm blandat våra röster till tack och lov, och omkring kyrkans lindar susa våra vackraste ungdomsminnen.

Nu stå kyrkorna nästan tomma, fast de gamla klockorna morgon och afton kalla sitt kom, kom! Tidens jäkt och slit, nya åsikter och uppfattningar ha gjort kyrkan omodern och tom.

Unga och gamla vänner i by eller bygd! Låt det ingå som ett av våra förnämsta och käraste stråvanden att hylla kyrkan i alla avseenden. Vårda den, älska den, ty den är bygdens ursprung och urhem!

Omkring Ransäters kyrka och i den leende Ransätersbygden har Dalgren fått uppslaget till vårt förnämligaste folkskådespel "Värmlänningarna", och här har naturen givit honom inspiration till allt det hjärtligt varma och vackra, som spelas, sjunges och säges i denna pjäs.

Att Värmland är kronan bland Svea Rikes länar, det torde nog ha sin riktighet, särskilt vad naturen beträffar. Se på den vackra bilden på första sidan, över Klarälven, som genomflyter den leende ransätersbygden, och säg om ej vårt land är det fagraste på jorden, och är det inte värt att älskas, och vårdas med kärleksfulla händer?

Känn ditt land och din hembygd!

E. G—r.

E T T S P E L M A N S M I N N E

AV DAN DANIELSSON

Min fader, Nils Johan Danielsson, härstammande från Värmland, föddes i Kålsäter av Åmåls landsförsamling den 3 januari 1838, död i Karlstad den 13 juni 1892, var en typisk allmogespelman. Han började spela violin vid omkring 20 års ålder, var i början på 1860-talet någon tid anställd som musikanter vid Åmåls skarpskyttekår, där han fick lära sig att förstå noterna. Tillsammans med den i ett föregående nummer omnämnde "Johannes på Fjället" genomströvade han de dalsländska bygderna med sin fiol, och många voro de bröllop och baler där dessa båda fingor bestå dansmusiken.



Nils Johan Danielsson.

Vid ett tillfälle reste de från Åmål annandag jul och kommo åter först dagen efter Trettondagen.

Förtjänsten av denna resa utgjordes i en lastad kälke med matvaror samt 60 kronor i kopparslantar inknutna i en näsduk.

Gubben Johannes var en mästare i att spela polskor och valser, och far var lika stor mästare i att sekundera, allt efter gehör.

Men det var inte nog med landsbygdens musik. Även i den goda staden Åmål tarvades musik ibland.

Särskilt vid ett tillfälle under året hade far ett ansvarsfullt uppdrag, och det var när stadens societé anordnade Luciabalen å Gästgivaregården.

Nu räckte inte "Johannes på Fjället" förmåga till längre, alldenstund hans repertoar uteslutande bestod av polskor och bondvalser samt någon reinländer. Herrskapsfolket ville ha modern 1860-tals musik. Till den ändan skickade far vid ett tillfälle efter en gammal klarinettblåsare från Värml. reg:te med namnet Vennerstrand, bosatt på Värmlandsnäs. Vennerstrand, en beskedlig människa, som inte ville göra en mask förnär, infann sig på bestämd tid. Repetitionerna började, och även undertecknad, då 9-årig, hade äran att tillsammans med far sekundera klarinettisten.

På kvällen i god tid styrde vi så iväg till gästgivaregården. Men, o fasa, på vägen dit mötte vi "Mariana", en gammal mindre skön gumma, som alltid gick gata upp och gata ned i staden, snart sagt både dag och natt.

Detta var ett dåligt möte, och far undrade vad som skulle komma att hända under nattens lopp. Han behövde dock inte undra länge därpå.

Som sagt, vi kommo till gästgivaregården i god tid, och var och en gick som han tyckte och såg sig omkring.

Vennerstrand hade gått in i ett rum vid sidan om förstun. Där gick han och provade sin klarinett. Denna hade emellertid legat obegagnad rätt länge, varför den torkat så att klafflädret inte ville sluta tätt riktigt.

Emellertid kom en av uppasserskorna och gick förbi, och Vennerstrand frågade då om hon kunde skaffa honom litet olja för att avhjälpa detta fel.

Jo då, men det fanns intet annat än fotogén.

Ja i nödfall fick ju detta gå, och flickan kommer strax tillbaka med ett helt dricksglas, fyllt av nämnda vara. Vennerstrand behövde ju endast ett par droppar, och sedan han smort sin klarinett gick han i all välmening att hälla bort fotogenet, så att ingen av misstag skulle komma att stjälpas glaset i sig. Men var skulle han göra av detsamma?

I kakelugnen hade man nyss eldat, så dit kunde han inte slå det. En annan plats måste uppsökas. Nu finner han en tapetdörr på väggen och tittar in där. En skrubb med några gamla trasiga stolar jämte annan bråte, förrästen ett ogenomträngligt mörker. Där passade det, och med ett huj slänger han så glasets innehåll in i mörkret.

Innan gubben hann stänga dörren dyker en lång, i baldress utstyrd räkel upp i mörkret, åtföljd av en dito fröken, båda drypande av fotogén, den förre anropande alla avgrundens onda makter om hjälp att i ett tag förgöra "Blåsarn", den senare gnall och fräste som en katt, om vartannat. Där blev en förfärlig uppståndelse.

Det fotogéndrypande paret dyker genom folkhopen och nedför trapporna för att icke mer återkomma, och Vennerstrand själv står mitt på golvet, liksom fallen från skyarne.

Man frågar, vad var det, vad var det? Äntligen får gubben mål i munnen och säger — Mina vänner, jag har stått på Trossnäs fält i 35 år och blåst klarinett, och där sparades icke på ovett, men så mycket som jag nu fick på en minut, har jag aldrig fått på en gång.

Saken var den, att den förmenta skrubben i själva verket var en genomgång som sammanband den egentliga gästgivaregården med flygeln, och dit hade paret i fråga tagit sin tillflykt för att få vara ostörda.

När Vennerstrand senare talade vid far om saken uttryckte han sig så här:

Hör du, min emaljerade bror, tror du det kan vara någon plikt på att skjuta den där dj—a karingen (Mariana)?

Filipstad i dec. 1922.

H E M B Y G D E N

Tidningen utkommer med 12 nummer om året. I den mån utrymmet tillåter det, omfattar tidningen även aktuella saker, men kommer framförallt att utgivas som landskapsnummer, omfattande folkmusik, hemslöjd, hembygdsvård, folkdans m. m. samt förbundsmeddelanden från de olika sektionerna.

Prenumerationspris:

Helt år	kr. 4:80
Halft år	» 2:60
Kvartal	» 1:50
Lösnummer	» 0:40

Prenumeration verkställs bäst genom posten eller direkt fr. Red. av Hembygden, Stockholm 50.

Annonsspris:

3 spalt = 50 mm. på 70 mm. höjd.
Kronor 15: — pr gång.
2 spalt = 80 mm. på 48 mm. höjd.
Kronor 15: — pr gång.
2 spalt = 80 mm. på 100 mm. höjd.
Kronor 25: — pr gång.
2 spalt = 165 mm. på 100 mm. höjd.
Kronor 50: — pr gång.
1 sida. Kronor 80: — pr gång.
Vid årsannonsering lämnas 20 % rabatt
och vid 1/2-årsannonsering 10 % rabatt.

L Å T A R F R Å N V Ä R M L A N D

VALS



POLSKA



ETT HEMBYGDSMUSEUM PÅ SMÅLANDSGRÄNSEN

FÖR »HEMBYGDEN» AV SVEN EKLUND

I Södra Kronobergs län i Älmkeboda socken ligger rätt oansenligt och undanskymt Yxnanäs by och stationssamhälle. Trakten skiljer sig icke i avsevärd mån från den vanliga inom denna del av Småland: rikt kuperad terräng med blandad löv- och barrskog, smärre vattendrag, stenbackar och odlade sträckor.

Men här är gammal bygd. De tidigaste bebyggarna torde ha följt Nättrabyån, då en anse- nlig

flod, upp från kusten och funnit lämpliga boplatser på den halvö mellan de nuvarande sjöarna Lillesjön och Djupasjön, som Yxnanäs då var. Här ha de levat och stridit, offrat till sina gudar och rett varaktiga gravplatser åt sina hövdingar och fäder. Trakten är rik på lämningar och minnen från längst försvunna dar. Under senaste år har orten ur denna synpunkt ägnats stort intresse såväl av enskilda forn- och hembygdsvänner som



Fornstugan i Yxnäs.

(Förf. foto.)

av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens ombud inom Kronobergs län, fil. d:r K. Kjellmark. Ett flertal gravar från stenåldern och äldre järnåldern ha upptäckts. Man har funnit både döser, gånggrifter och hållkistor.

Väster om Yxnäs gård blevo två väl bevarade stenåldersgravar undersökta 1920. I den ena av dem påträffades en flintdolk och ett par flintskrapor samt ett par intressanta lämningar efter koleldar. Icke långt från samma fyndplats ha påträffats ytterligare tvenne gravar, vilka anses härstamma från 13:de till 14:de århundradena f. Kr. Den ena hade undergått samma öde som så många ärevärdiga fornminnen i vårt land, raserats och fått släppa till de utvalda, flata stenhällarna att användas till landsvägsbroar eller dylikt. I den andra graven, som var orörd, hittades rester av förkolnade ben och en bronsdolk. För icke länge sedan har ännu en grav upptäckts och blivit undersökt. Här fann man en del skärvor från stenkrutor. Av skärvornas form sluter man till att krukorna varit försedda med lock och sannolikt tjänat som förvaringskärl för föda, som vid gravsättningen nedsatts hos den döde för att vara honom till färdkost på den okända resan genom skuggornas värld. En del av de nämnda skärvorna buro tydliga spår av en enkel ornamentik

i form av sneda och horisontala linjer. För övrigt har här och där vid plöjning i jorden hittats diverse flintföremål.

Ett särdeles intressant fynd gjordes 1921 endast ett par hundra meter från Yxnäs station, där i en liten bergsskrevla under ett tunt jordlager blotades ett helt litet lager av flintflisor, vilkas samlade massa och läge tydde på att man kanske stod inför ett stenåldersmännens eller måhända rättare kvinnornas offerställe. Det kan tänkas, att då de rika offrade ett flintvapen eller verktyg, var en obetydlig flisa av det värdefulla materialet allt, vad de fattiga förmådde. Så utan användning voro kanske inte ens dessa skarpeggade flisor i stenåldersmänniskornas enkla hanteringar. De ha kunnat duga till skrapor och dylikt. D:r Kjellmark döpte fyndet till "änkans skärv", en benämning med en fin dubbelmening.

Vad som motiverar införandet av denna lilla redogörelse i "Hembygden" är emellertid icke dessa lyckliga fornfynd, hur intressanta de än äro, utan det vackra och pietetsfulla sätt, varpå ortsbefolkningen vetat tillvarataga det uppslag, som de nämnda upptäckterna givit. Landet utforskas i arkeologiskt hänseende och många lärda luntor och ståtliga museer fyllas med resultatet av dessa forskningar. Men vad göra ättlingarna eller de

sena arvtagarna till de vördnadsvärda urfädernas torva för att vårda minnet av bygdens liv under svunna tider? Och vad gör man för att inom egna landamärena i trängre mening tillvarataga de tyvärr hastigt försvinnande lämningarna av förgångna kulturskeden? Och dock, vore icke här ett tacksamt fält för mycket av den obegagnade kraft, som en bygd representerar bland ung och gammal, men som nu ofta förtvinar av brist på arbetsuppgifter? Dylika frågor ställde sig yxnäsborna. Följden blev, att några intresserade personer med folkskolläraren, stationsinspektoren och en del lantbrukare i spetsen beslöto bilda en hembygdsförening, vars första uppgift skulle bli att dels skapa ett hem av något slag för märkligare fornsaker i orten och dels att dit samla, vad man kunde komma över.

Man behövde icke länge se sig om efter en lämplig byggnad. En sådan inköptes och skänktes till föreningen av en enskild man. Tomt för stugan uppläts fritt av en annan, och villiga händer hjälpte sedan till att flytta och åter resa den på dess nya plats. Byggnaden vet man är från år 1753. Det är en ryggåsstuga med ett tillbyggt loft i två våningar. Hela byggnadens längd är endast 9 m. och bredden 5. Ryggåsstugan är 1,15 m. hög i knuten och loftet litet mer än dubbelt. Den gamla inredningen är bibehållen, likaså vitlimningen på väggar och tak. Dörrarna äro så låga, att man måste bocka sig duktigt för att komma

igenom dem. Gångjärnen äro av trä, men tjänstgöra ännu efter 180 år!

Stugan är liten, men den fyller väl sitt ändamål. Den innehåller redan åtskilligt av ganska stort intresse och samlingen växer ständigt. Som exempel kan nämnas en båt, bestående av en urgrävd ekstock, hittad i en mosse för åtskilliga år sedan. Vidare en del vackra prov på handtryckta tapeter, förfärdigade av en längesedan död tapetmålare i socknen. Ett par av de klichéer han använt, stora välgjorda träsnitt, som tapetmålaren själv tillverkat, finnas även. På ålderdomen hade den hedervärde yrkesmannen tröttnat på den ojämna konkurrensen med de billiga, fabriksgjorda tapeter som kommit i marknaden. Han vände då upp avigsidan av de ytterst sorgfälligt arbetade träskivorna, satte ben på dem och använde dem som bord! Detta är endast ett par stickprov.

Det lilla hembygdsmuséet har ett särdeles vackert läge, hägnat av höga furor och uråldriga ekar, endast 5 min. väg från stationen. Det tillhörande området är så stort, att det med fördel användes som mötesplats vid fester och andra sammankomster under sommaren. En viktig uppgift är fylld endast däruti, att orten fått något eget, som den kan intressera sig för och som fyller sinnet med goda tankar, större och mer befruktande än de futtiga gottköpsideal och intressen, som annars alltför lätt tillgripas för att motarbeta "tråkigheten på landsbygden".

V Ä R M L A N D S D A N S

Icke allenast av bröd leva vi Värmlands folk.

Saga och sång, dikt och dröm, lek och dans ha vi i blodet. Här går det igen, landet vi fått att leva uti. — Landet med djupa furuskogar, drömsvarta tjärnar, blånande åsar, sollysta vatten.

I sången, dikten och dansen tonar landets poesi. I dem förtäljes ock hur livet levats i Värmlands bygder under tider, som varit före våra — om arbetet i vävkammare och täljstuga, om mödosamma dagar på åker och äng, om friskt liv i skog och mark, om fest och glädje.

Uppe i herrgårdssalongen föra "livrockaklädda kavaljerer midjesmala damer" i krinolin, lockar

och spetsar i sirlig menuett och gammalvals till musiken från klarinett och spröd spinett.

I storbondens gård är det skördefest. Man äter och dricker och är glad. Och dansen stannar ej förrän morgonrodnaden lyser i öster. Vid julkalasen går långdansens från gård till gård till fram mot påska.

Från midsommarlövad loge hörs taktfast tramp och dans och felors låt.

Värmlandspolskan går i glad fart runt majstången i ljusomfluten juninatt:

*A jänta å ja, å jänta å ja,
å alt på messömmersvaka, å ja.*

Det är dans — Värmlandsdans.

Där borta vid vägaskälet samlas ungdomen på lördagskvällen. Vem har skildrat sommarkvällsdansen så som Gustaf Fröding:

*Det var dans bort i vägen på lördagsnatten.
Över nejden gick låten av spelet och skratten.*

Omslutna av den stjärnfagra doftande natten se vi den välbekanta ungdomsflocken tråda dansen.

*Och de hade som brinnande blånor i kroppen
och som gräshoppor hoppade Rejländshoppen
och mot stenar av klackar det small.
Och rockskörten flaxade, förkläden slängde,
och flätorna flögo och kjolarna slängde,
och musiken den gnällde och gnall.*

Omkring Lövens långa sjö går kavaljerernas glada dans.

Sagan förtäljer, att alla dessa ryktbara män kunde spela ett eller flera instrument. Men till Liljecronas, den store musikerns fiol, lyssna vi helst. — Där går han fram under blommande aplar i tidig morgon på Lövdala gård, spelande på sin fiol. Musiken den är hans hem. Den ger honom trygghet och vederkvickelse. När han spelar, då spänna tonerna över honom ett tak, som strålar mer än äppelblom och solsken. Han är med vid balen på Ekeby, där salarna vimla av ljuva kvinnor och glada kavaljerer.

Vilken fest var det ej! Gamla män och kvinnor kunde bli unga på nytt, le och fröjdas bara de tålade om den.

Över hela Värmland, från Jösse härad till Bergslagsbygd, från norr till söder, har dansen gått och visan sjungits.

Erik Gustaf Geijer, vår store försångare, har åt eftervärlden bevarat mången värmländsk folkvisa. Den märkligaste av dem alla, *Sven i Rosengård*, hörde han här först av en skjutspojke. Den är stämd i moll till ton som innehåll:

I väntan mig sent eller aldrig. — Sången är vacker, dansen högtidlig.

De värmländska folkdanserna äro var på sitt vis uttryck för folkkaraktären och sprittande glada så när som på en — *Skrälåten* — den vackraste folkdans Sverige äger; om den inte är den yppersta av alla Nordens danser? I den ligger all Värmlands vemod och poesi.

Det är troligen från kvarnkammaren den musiken kommit. Från de dagar då säden skulle mallas och skrädas. Det är hårda år, med blandsäd och lite vatten i rännan. Det är de allvarliga molltonerna. Det är goda år med rika skördar, då kvarnen drar för rena värmlandsrågen. Då ljusnar melodien. Kvarndrängen spelar på sin fiol. Forsen brusar där utanför. Och så mjukt går dansen, att det är som när mognande rågfält bölja för sommarvind.

Och i kyrkan — så kallas sista turen — kommer tacksägelse för skörd. Djupt mot jorden buga sig människorna, högt mot höjden sträckas armarna.

Oxdansen har just ingen poesi. Från Karlstads gymnasium härstammar den lustiga gamla djäknedansen. De yngre eleverna, "oxarna", fingo utföra den till de äldres förnöjelse. Ofta ute på Djäknefältet utanför staden. 48 turer kunde det vara i dansen. Som den nu dansas är den upptecknad av en f. d. elev vid Karlstads högre elementarläroverk, professor Gottfrid Kallstenius.

Och *Jössehäradspolskan*. Den är ett konststycke. Ingen svensk dans är väl uttryck för så mycken livsglädje som den. Men så är ju jösshäringen en glad gosse, och polskan kom väl ej till sin rätt förrän festen nått sin höjdpunkt. Än dansas den i Jösse härad.

Fredrik på Ransätt har givit oss en målande skildring av jösshäringarnas dans:

Hi häja! Hjulfötter å kullerbötter.
Ritsch ratsch! Settpåtvänningar.
Hej hopp: klacksmäll å takspänningar.
Hej! Verveldans, ivärehysing.

De stora värmlandsdanserna *Skrälåten*, *Fryksdalspolskan*, *Jössehäradspolskan* m. fl. dansas här som på andra platser i landet av folkdanslag. — Men långt borta i bygderna utföras parisdanser, som troligen äro typiska för olika trakter. Jag såg en gång uppe i Fryksände en egendomlig vals och polska.

Och *Värmlands melodier*, hur långt bort de tona, alltid skola de bringa budskap och hälsning från landet vid Klaran och Vänern, från folket som här bygger och bor.

Thyra Freding.

Den gamle spelmannen och hans fiol.

Di ha nog haft'et roligt många gånger
tillsammans gamla fejla, du och jag.
Jag har allt lofat ur dej några sånger;
det är som kände man en riktig ånger
att man har åldrats mer från dag till dag.

Då tog jag dig min fejla under armen,
och vid min sida gief en flicka grann
och hjärtat bultade mej öm i barmen.
Men bleo jag utan tös — och jäste harmen
inom mej, blott hos dig min tröst jag fann.

Minns du den tiden, då i lördagsnatten,
när sommar'n lyste grön vid logens knut,
din rena klang sprang öfver land och vatten
och härligt sekunderades av skratten
och stojet, när vår ungdom ras'te ut.

Men du var också med den sorgsna dagen,
då hjärtevännen sopt sin spelmans-tot.
Du minns väl Kersti' ifrån Solbergshagen;
jag fria te'na och var så betagen . . .
hon skratta blott och sa', jag int' var flöt.

Du var till åren redan då, du gamla;
du tjän'te gubben far från ungdomsda'r,
på dina kära strängar flet jag famla
i barndomsdagar för att sedan samla
de låter och de minnen, vi ha kvar.

Och du flet också vara med och låta,
när Kersti' gief till kyrkan med sin man;
vi voro nära bägge två att gråta
men partill skulle kånst'e tårar båta,
hon gief ändå i brudstol med en ann.

Du hänger där på spiken, gamla minne
av ungdomsglädje och av spelmansfröjd.
Var gång jag ser på dig, det känns längst inne,
som finnes ännu kvar ett ungdomssinne
i gamla spelmans-Anders, stel och böjd.

Så bleo jag utan tös, men du min fela,
du bleo min vapenbror för liv och död.
Du kunde hjärtesåren slutligt hela,
och endast du har troget velat dela
med spelmans-Anders fattighjonets bröd.

Minns du hur stugugolbet gief i vågor
se'n du väl kommit under hafan min.
Och minns du jätteögats klara lågor
och minns du galna soar på galna frågor,
när söndagsmorgonen var dansad in.

Vi äro fattiga men dock så rika;
vår sköna konst den rike ej vet av,
vi två med liv och död oss glatt förlika
och aldrig skall du från min sida vika,
du följer troget spelmans-Anders i hans grav.

"Låtting"

GÖTEBORGS FOLKDANSARE RES ÅRSMÖTE

Göteborgs Folkdansareförbund hade den 27 jan. ordinarie möte under hr Eddy Nilssons ordförandeskap.

Av årsberättelsen framgick bl. a., att styrelsen under det gångna året arbetat på att lösa lokalfrågan. Man hyste gott hopp om att på ena eller andra sättet kunna åstadkomma en förbättring.

De till förbundet anslutna tio föreningarna hade vid årsskiftet ett medlemsantal av 316, och en kontant behållning av kr. 778:25. Ivrig verksamhet råder inom förbundet för att möjliggöra en gedigen uppvisning av folkdanser i samband med sommarens utställning, och man umgås även med planer att bilda en egen sångkör.

Vid styrelseval utsågos hr Erik Andersson till ordf., hr E. Karlsson till sekr. och hr Widen till kassör. Övriga styrelsemedlemmar blevo hr E. Nilsson, Segerdahl, Gull och Lindov.

Efter en livlig diskussion fattades beslut om att stifta en fond för att möjliggöra uppförandet av en egen byggnad för de till förbundet anslutna föreningarna.

Vid supén efter sammanträdet slut talade Ernst Granhammar, vilken redogjorde för de mål, som "Svenska Folkdansringen" börjat verka för, i och med omändringen till "Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur".

Till slut demonstrerades tre kvinnliga bohusträcker, anskaffade av häradssekrivare och fru Kleberg. Det var ett nöje att se huru dessa dräcker blevo föremål för de närvarandes intresse. Det dröjer nog inte förrän hela göteborgsförbundet har enhetliga dräcker, och även i dräktfrågan visar att de äro göteborgare.

Det kraftiga förbundet lyckönskas till fortsatt framgång.

* * *

HEMBYGDSFESTEN I LINKÖPING

hade samlat omkring 400 personer och blev synnerligen lyckad. "Rosenqvists stråkorkester" bjöd på god musik. Prologen (av Waldemar

Wahlöö) upplästes av hr Nils Sandell och behandlade festens ändamål att låta något av arvet från fäderna framträda. "Delsbostantan" glädde med sina gamla bravurnummer. En nyhet för linköpingspubliken var hennes intressanta serie av fäbodlåtar på finger- eller vallarepipa (för resten en present av Zorn) och även den lilla godbiten om 93-åringen.

I. O. G. T:s folkdanskklubb, åtta par i östgötadräkt, slog livligt an med sina åtta prov på gamla danser, och de båda spelemännen skötte sig förträffligt. Bra gjordes vingåkersdansen, men lejonparten av applåder tog extranumret, skånsk träskodans av en liten pys och en ännu mindre tös, och den norska fackeldansen gjorde till slut god effekt i mörkret.

* * *

MALMKÖPINGS BYGDE- GILLE

hade anordnat s. k. vinterting i Bydegården i Malmköping. I nöjesanordningarna ingingo bl. a. gissningstävlan, skjutbana och "Peka rätt". Bägge dagarna förekom uppvisning av folkdans, varefter följde dans och folklekar. För musiken svarade folkdanslagets egna spelmän. Arrangörerna äro förtjänta av beröm för tillställningen.

* * *

ETT MISSFÖRSTÅND

(Ur Ny Tid, Gtbg.)

En svensk journalist, Tyra Freding, har varit i Norge och hållit föredrag om folkdansen i de tre nordiska länderna. Därvid har hon sagt, att i Sverige är det huvudsakligen överklassen, som upptagit arbetet för folkdansen, medan det i Norge är bonde- och arbetarungdomen, som tagit upp folkdansen på sitt program. Därför, menar nu fr. F., är det som hembygdsrörelsen i Norge är så mycket starkare än i Sverige.

Det skulle vara roligt att få veta, vad fr. F. menar med svensk överklass. Vi tro också, att de svenska folkdansarna i gemen betacka sig för epitetet. Lite mera objektiv upplys-

ning har man rätt att fordra av föredragshållande herrar och damer, i synnerhet om de tala i ett främmande land.

Malcolm.

Vi känna ju Tyra Freding sedan ett par tre år tillbaka, då hennes intresse för folkdansen tog ny fart med den ungdomsrörelse som Svenska Folkdansringen då skapade. Vi veta att fr. F. är lidelsefullt intresserad för dans och lek. Hennes uttalande i Norge är nog felaktigt tolkat och detta blev efter de undersökningar vi gjort fullt klarlagt.

Ett sådant yttrande har aldrig fällt, utan det får nog stå för den norska tidningens räkning som en feltolkning vid intervjuen.

Vi behöva alla goda krafter här i Sverige för vår rörelse, varför vi önskade att fr. F. ville intressera sig för sitt lands ungdom i stället för Norges. Visserligen är det inte vidare ekonomiskt lönande att vara resetalare i Sverige, det må erkännas, men man skall ju göra något för intresset också.

Så en sak till. Vi äro av den åsikten att varje land skall ha sina, för de olika bygderna egenartade och berättigade dansar, men det skall inte dansas svensk dans i Norge och norsk i Sverige, utan låt varje land ha sin kultur i fred, annars mister den sitt värde och förflackas.

Vi ha i detta nummer en artikel av fr. Freding, och för att göra henne rättvisa må vi erkänna att hon kan även säga vackra saker om svensk dans i Sverige.

Krav.

* * *

NILS ANDERSSONS SAM- LADE LÅTAR

Första häftet utkommet

Under många år har man hört talas om Nils Anderssons låtsamling, och löftet om dess utgivande i tryck har emotsetts med stor förväntan av den lilla flock, som i närvarande tid är intresserad för sådana saker.

En kommitté var ju på sin tid utsedd att bearbeta samlingen före utgivandet, men om den självdött likt många andra tillsatta kommittéer, det

förtäljer inte historien, men så mycket framgår, att Nils Anderssons mångåriga medhjälpare och förtrogne, hr Olof Andersson, är närmast den, som har hedern av att det slutligen blev resultat.

Många, som under Nils Anderssons livstid hade hjälpt honom med insamlingsarbetet, hade nog väntat, att då en gång utgivandet skedde, de skulle var och en få sina speciella uppdrag för respektive landskap eller forskningsdistrikt. Mången ruskade nog betänksamt på huvudet över att en skåning som Olof Andersson skulle redigera och korrigera t. ex. Norrlands, Värmlands och Dalarnes låtar, och vara vuxen att tyda de olika provinsernas säregna och för dem typiska melodiuppställningar. Men då Nils Andersson genom livlig förbindelse med de olika provinsernas och landskapens storspelmän och musikexperter, erhållit tillräckligt uttömmande material, hade han själv till stor del redan renskrivit och korrigerat det mesta av det materiel, som var mest typiskt och ämnat för utgivande i första häftet över Dalarne.

Alla betänkligheter och farhågor, för att lägga arbetet på en hand, ha dock varit överflödiga, ty i det första häftet, som har utkommit, synes hr O. Andersson ha lyckats över förväntan. Ingen har vågat tänka sig att låtarna skulle utkomma med små förklaringar över deras uppkomst, eller biografier över de gamla spelmansveteranernas liv och leverne; men liksom en krydda från hemgårdens täppa, komma dessa små skildringar från fester och kalaser där spelmännen gnidit sina felor; om övertro och trollerier, om religiöst grubbel och vandalism å instrument, om gamla dansar och gamla helgseder, om säterliv och om kyrkosånger ur "gammel-boka". Man känner sig vid intimt studerande ibland glad och vild, ibland bergtagen och gastkrämad på samma gång. Det slår emot en liksom en doft av kåda och klöverblom, av björklöv, svett och nya bomullsklänningar på lövad loge. Helgdagsdoft av upphängda vepor och av talgljus.

Detta är allt för litet sagt, men man må tillägga att O. Andersson på ett ädelt, äkta och värdigt sätt har hand-

skats med den store spelmanskungens helgedom, det äro vi nog ense om, vi som på ett opartiskt och uppriktigt sätt vilja bedöma arbetets början. Skulle man kritisera något, så vore det att första delen är tagen i Dalarne, ty det kan tyckas i någon mån kunna konkurrera med Karl-Erik Forslunds vackra arbete, som också är i behov av statsanslag, vilket också skall föreläggas riksdagen. Man hade likaväl kunnat börja med övre Norrland, Lapp-Nils-låtarna och jämtlandsmusiken. Men nu var första insamlingarna från Gesundatävlingen, vilken var den första spelmanstävlan i Sverige som Nils Andersson skötte, med ekonomiskt stöd av Zorn.

Man är frestad att i många fall ställa dessa härliga låtar före den klassiska musiken, åtminstone kan man ställa den vid sidan av den; och vad är Bachs mycket berömda saker annat än folkmusik; jämför och hör!

Vi ha skyldighet att ställa detta arbete på den finaste platsen i vår boksamling eller lägga fram den för beundran och studier för förstående vänner. Ej blott till prydnad i en fin pärm, utan ett verk som man tager ned litet oftare än höst- och vårstädningarna tarva. Det fordrar att få finnas i alla äkta svenska hem.

E. G—r.

* * *

TRANÅS GYMNASTIK- SÄLLSKAP 10 ÅR

En vacker och värdig tioårsfest höll Tranås Gymnastiksällskap under lördagen den 17 och söndagen den 18 dennes, till vilken Ringens hedersordf. Börsdirektör Belfrage hade nedrest.

Alla olika avdelningar av denna starka och duktiga sammanslutning visade utmärkta prov på hur ungdomsentusiasm och sunt nöjesliv utvecklar såväl den enskilde föreningsmedlemmen som hela kåren i både fysiskt och moraliskt avseende. Härlig gymnastik och dans med friska vackra rörelser och kroppar. Vacker och väl övad sång ur friska bröst och glada hjärtan. Levnadslust och framtids hopp, och en ljus, vacker syn på livet, och kärlek till hem och hembygd, in-

vuxet bland alla de många medlemmarna, det är det vackra resultatet av denna förenings tioåriga verksamhet. Under de gångna åren har ju sällskapet vuxit sig starkt och stort, och ur dess strävan har även uppkommit Holavedens hembygdsförening, med dess storartade program och framtidsplaner. Tranås Gymnastiksällskap är ett mönster för föreningslivet och en efterföljansvärd organisation för alla övriga föreningar i vårt förbund. Vi vilja se många sådana föreningar växa upp runt om i vårt land.

Under festdagarna höll även Småland—Östergötlands kretsen av Sv. Ungdomsringen för bygdekultur sin första årsstämma i Tranås under kontorschef Elis Kågéns ordförandeskap, då de vid ett föregående möte i höstas provisoriskt antagna stadgarna för kretsen slutgiltigt antogs. Styrelsen skall bestå av 9 medlemmar.

Styrelseberättelsen upplästes för tiden från 1 oktober, som redogjorde för vad som hittills åtgjorts huvudsakligen i organisationens tecken. Ett 15-tal lokalföreningar med 328 medlemmar ha anslutit sig till kretsen.

Till kretsstyrelse valdes kontorschef Elis Kågén, ordf., kontorist Alfred Rydén, sekr., och apotekare Ebbe Westman, kassör, alla från Tranås, styckjunkare Axel Österberg, Jönköping, ingenjör K. Frelin, Nässjö, löjtnant K. A. Rytters, Åtvidaberg, verkställare Nils Kullander, Norrköping, lantbr. Hugo Askling, Ulvåsa, och kontorist Valter Thunell, Linköping. Suppleanter: handl. Alb. Rosén, disp. C. J. Jonsen och fröken Dema Lind, alla från Tranås, avd.-chef Eskil Rossing, Huskvarna, kamrer Olle Andersson, Jönköping, fröken Ragnhild Jonsson, Norrköping, posttjänsteman M. Eriksson, Motala, kontorist Sture Lilja, Linköping, och ingenjör Karl Bergström, Norrköping.

Till revisorer valdes disp. Nils Nilsson, Tranås, och hr Einar Åstrand, Linköping, med bokhållare N. Kroon, Tranås, och hr Nils Berggren, Linköping, som suppleanter.

Till ombud vid ungdomsringens kongress i Göteborg valdes hrr Elis Kågén och Nils Kullander med hr Alfr. Rydén och löjtnant Rytters som suppleanter.



Svensk Hemslöjd

12 Biblioteksgatan 12
Tel. 7625 Norr 8143

Möbler

Textilier

Spetsar

Nationaldräkter m. m.

Konstfliten

Förening för

Hemslöjd o. Konsthantverk

Utställnings- och
försäljningslokaler

i Gamla Höskolan
GÖTEBORG

Mitt emot John Ericsson-statyn

ATT UPPLÄSAS AV KOR- RESPONDERANDE SEKRE- TERAREN

I nästa nummer av tidningen kommer hela planen för Göteborgsfestligheterna att delgivas. Stora överraskningar komma att bjudas alla tidningens läsare i anledning av vår fest i samband med denna märkliga utställning, vars make adrig förr har skådats i de nordiska länderna.

Gör Eder redo att deltaga i Göteborg, ty alla kunna och vilja fara dit, då de få reda på de sällsynta stora fördelar, som komma att beredas oss där.

Sprid vårt blad, så alla få reda på vad som kommer att hända och ske, och vad förmån det är att besöka utställningen vid denna vår märkliga fest.

Se till att dräkten är äkta i minsta detalj, om Ni skall deltaga; ingen oäkta eller slarvig dräkt får förekomma i år, nu har vi fått så mycket upplysning att dräktfrågan får anses löst.

Flera landskap bli representerade i olika lag med enhetliga dräkter från respektive socknar eller härader.

Alltså, alla till den stora spelmans- och bygdeungdomsstämman den 2-6 augusti!

Alla föreningar

som ej inbetalt sin årsavgift eller inträdesavgift måste göra det omedelbart.

Varje medlem

i Ringen måste lösa vår gemensamma tidskrift "Hembygden"! Överraskande saker komma framdeles att bjudas tidningens läsare. I nästa nummer kommer bl. a. ett par nyupptäckta folkdansar att beskrivas. Sprid tidningen; prenumerera på närmaste postkontor! Sveriges förnämsta bygdetidning "Hembygden"!

* * *

FRÅGOR OCH SVAR

C. O. Alla bidrag emottagas, och särskilt sådana, som äro ägnade att belysa orsbefolkningens liv, deras materiella och andliga odling. Smånotiser äro alltid välkomna.

Nationaldräkter

även på anbetalning
billigast från

Stockholms Dockfabrik
Ritstet. 239 67

Skandinavisk Konstslöjd-Försäljning

77 Drottninggatan 77
Tel. 30243 Grundad 1896 Norr 743
Stockholm.

Nationaldräkter

Hemslöjdsvävnader

Handarbeten

Träarbeten

Målade, snidade och trävita.

LÄROBÖCKER

Väyboken, innehållande patenterad uppfinning i konstvävnad att med fyra trampor i vanlig vävstol och med samma solf och rustning som slät väv, utan några förändringar och tillägg, väva randig och rutig dräll eller dukar tyg efter flera olika mönster jämte mattor, täcken, gardiner, möbeltyg, förkläden, kostym- och klänningstyger. Utarbetad av Vilhelmina Bergman. Med lithograferade planscher. 14:de upplagan. Pris 2:50

Clas Ohlsson & C:o, Insjön

Vadmal utbytes mot ull



Östgötasträcker
Trebliga och Billiga.

Södra Kalmar läns Hemslöjdsförening

26 Larmgatan, Kalmar
Telefon 253

Utställning och försälj-
ning av möbler, vävnader,
spetsar, smide, lergods m. m.

Ölandsdräkten tillverkas och ma-
terial tillhandahålles

Birgitta-Skolan

Beridarebangatan 21
S T O C K H O L M

Undervisning i finare
klädsömnad, linnesöm-
nad, kappsömnad, päls-
sömnad och barnkläder.
Lärarinne kurs på 6 må-
nader med avgångsbetyg
Specialkurser i: Tillskär-
ning, hattsömnad, stick-
ning, handsömnad och
broderi. Begär prospekt.

Tel. 10863 **Glantzberg & Co** Norr 41 48

J—n E. m. Kommissionärer anta-
gas för tidningen, såväl för prenume-
ration som för annonsupptagning. In-
sänd fullständigt namn och adr., så er-
håller ni vidare meddelanden. Det kan
bliva en god extra inkomst om ni vill
bjuda till.

Lineus. Vadmalen skall vara fyr-
skaftad till rockar. Vänd Eder till Karl
Ax. Jonson, Torggatan 13, Nyköping,
så får Ni reda på hur en äkta Ving-
åkersdräkt skall se ut. Låt sy dräkten
fullt stabil och äkta från början, så
trivs Ni i den bättre än i några andra
plagg.

Edla V—g. Varje medlem av Ringen
bör hålla sig med tidningen, det är vår
plikt, även om man har syskon som äro
prenumeranter, bör man kosta på sig
denna lilla lyx. Det finnes föreningar
som prenumerera på dubbelt så många
ex. som den har medlemmar, men det
finnes även ett par föreningar, som
blott prenumerera på ett ex.; men hur
skulle vår tidning bära sig om alla
gjorde som de sistnämnda.

L. n. N—g 1899. En hemslöjdsaffär
i Stockholm avråda vi på det bestä-
maste ifrån, ty här finnes för många
förut. Men en vävskola och en slöjd-
stuga på landet, som väver tyger, du-
kar, handdukar, lakan och allt som
har praktisk betydelse bredvid finare
konstslöjd, det har goda förutsätt-
ningar att gå bra. Men sälj inte edra
varor genom mellanhänder, utan far
själv ut och sälj dem.

Valfrid S. Nog går det att bilda
en bygdeförening i Eder heimort bara
Ni bjuder till. Anslå upprop runt om
i bygden och tag detta ur vårt häfte
som vi sänt Eder förut. Stadgar fin-
nas där också. Försök intressera
skolläraren så hjälper han Eder sä-
kert igång.

B. W. G. Vi svara inte på elakhe-
ter; kom ihåg vad som står på Strix'
första sida "Glad och god skall män-
skan vara".

Lind. Vänd Eder alltid till Edert
landskaps hemslöjdsförening; gynna
alltid hembygden.

VÄRNPLIKTIGA

Ordna Eder

LIVFÖRSÄKRING

före inryckningen
på förmånliga
villkor genom
Balders ombud

Kamrer Birger Blomquist

Liljansplan 3 Tel. Ö. 63 68

S T O C K H O L M

Agenter antagas. Hög provision. All försäkring

Hos

VÄRMLANDS HEMSLÖJD

finns att köpa eller
beställa allt som be-
höves i ett modernt
hem.

Värmländska sockendrakter
tillverkas med största pfietet.

Johanna Brunssons Vävskola

Kurser för: Utbildning av
Vävlärarinnor, Arbetsföreståndare för,
Urkessöverskor, Hemsömnad

Försäljning av Vävnader,
Garner, Vävsolar med tillbehör.
Beställningar utföras.

Skola och försäljning:

Rungsgat. 70, Stockholm

Tel. 153 63

Norr 437



VID RESOR OCH TURISTFÄRDER

överlämna allt besvär
med biljetter till

SVENSKA TURISTFÖRENINGENS RESEBYRÅ

som reserverar sov- och hyttplatser
och utställer alla tåg-, båt- och
bilbiljetter inom landet, ävensom för
Norge och Danmark. Resplaner
sammanställas, upplysningar och råd
lämnas kostnadsfritt.

NORRLANDSGATAN 16^{II} ☉ STOCKHOLM

Telefoner 57 22, 204 71

Norr 49 20